

V březnu letošního roku se v nizozemském Leidenu konala Evropská konference historických sociálních věd. Během čtyř dní se na ní představilo přes 1500 odborníků v rámci 370 sekcí. Cílem této události je spojit vědce, kteří se věnují historii a využívají metody sociální věd. Organizace jednotlivých panelů je v režii 27 sítí, jež sdružují badatele na základě jejich výzkumných témat. Ačkoliv se jedná o velkou akci, účastníci jsou rozděleni do mnoha menších skupin, ve kterých je snadnější vést diskusi.

Zásadní problematikou tohoto roku bylo využívání umělé inteligence při zpracování pramenů, ale také při interpretaci získaných výsledků. Přednášející mluvili o úskalích, která přináší vedení početných týmů lidí různého zaměření, neboť spolupráce s odborníky na informační technologie je zcela zásadní. Některé projekty využívaly širokou veřejnost a uplatňovaly tak principy občanské vědy. Moderní technologie se sice ve čtení pramenů zlepšují, avšak je nutné jim poskytnout dostatek materiálu na učení, k čemuž je stále potřeba lidské práce. Ukazuje se, že umělá inteligence, pokud je zapojována do výzkumu zodpovědně, dokáže ušetřit obrovské množství času.

Dalším velkým tématem konference byla úmrtnost, zejména pak příčiny úmrtí a s tím spojené nerovnosti ve zdraví. Za popularitou těchto příspěvků můžeme nepochybně hledat projekt COST Great Leap, jenž se právě přičinám úmrtí a nerovnostem ve zdraví věnuje. Řada prezentací se zaměřila na epidemie cholery a španělské chřipky, šíření těchto chorob a na protiepidemiologická opatření. Díky dostatečnému množství dat z 20. století je možné sledovat dlouhodobé úmrtnostní trendy u celých populací nebo i v závislosti na věku a pohlaví. Cílem projektu Great Leap, do nějž je zapojeno více než 40 zemí, je srovnání těchto trendů v mezinárodní perspektivě.

Česká republika byla zastoupena celou řadou badatelů. Alice Velková mluvila o kojenecké úmrtnosti v Čechách v 19. století, její kolegyně Věra Slováková pak o sociální mobilitě českých poslanců říšské rady. Martin Klečácký popisoval sňatkové strategie členů českého sněmu po roce 1861. Markéta Sekaninová se věnovala německé menšině ve Slezsku mezi léty 1918 a 1945. Prezentace Jiřího Hlaváčka se týkala institucionalizace pohotovosti v Československu v poslední čtvrtině 20. století. Tématem Kateřiny Liškové byl přístup odborníků k péči o nejmenší děti v období socialismu. Výzkum Jiřího Smlsala obrací pozornost k pracovním táborům v Československu a jejich delegitimizaci. Mikuláš Pešta mluvil o mezinárodním studentském hnutí a Martin Frankl o mapování území, jež nepodléhají žádným státům. Příspěvek Lenky Krátké se zabýval českými

manažerskými elitami po roce 1989. Václav Šmidrkal přednášel o uznání veteránů z druhé světové války po roce 1989.

Kromě intenzivního vědeckého programu připravili organizátoři také několik komentovaných prohlídek Leidenu a společenský večer, během kterého měli účastníci možnost poslechnout si živou hudbu, báseň složenou speciálně pro tuto příležitost a v neposlední řadě také neformálně pohovořit. Během tohoto večera byla udělena cena Jana Lucassena pro nejlepší doktorandskou studii. Získala ji Karmen Misiou za svou práci o asimilaci a institucionální diskriminaci na příkladu meziválečného Řecka. Prostředí Leidenu, malého města s významnou univerzitou, bylo ideální pro vědecká setkávání a diskuse. Nezbývá než se těšit na další konferenci, která se bude konat v Lyonu v roce 2027.

Věra Slováková